«تەۋرات 34ـقىسىم»

«ناھۇم»

© مۇقەددەس كىتاب 2012
CC BY-SA 4.0
www.mukeddeskalam.com
«ئۇيغۇرچە كالام تەرجىمىسى»

تەۋرات 34-قىسىم

«ناھۇم»

كىرىش سۆز

پەيغەمبەر ئۆزى

ناھۇم پەيغەمبەرنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى ۋە ئۇنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشىنى بىلمەيمىز. ئۇنىڭ يۇرتى ئەلكوش يېزىسى ئىدى؛ بەلكىم ھازىرقى جەنۇبىي پەلەستىندىكى «بەيت-جەبرىن» دېگەن يېزا بولۇشى مۇمكىن. بەزى ئالىملار ئۇنىڭ يۇرتىنى گاللىيەدىكى «كەپەرناھۇم» («ناھۇمنىڭ يېزىسى») دەپ قارايدۇ («مات. 13:4).

كىتابنىڭ تېمىسى

پەيغەمبەرنىڭ بۇ يازمىسىنىڭ مەزمۇنى چۈشىنىشلىك، ئاممىباب بولۇپ، بۇ يازمىدا خۇدانىڭ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسى، بولۇپمۇ پايتەختى نىنەۋە شەھىرىگە چۈشۈرىدىغان جازاسى شەرھلىنىدۇ. بۇ يازما ئاددىي بولغىنى بىلەن، ئۇ ھازىرقى زاماندىكى ئوقۇرمەنلەر ئۈچۈن كۆپ ۋە مۇھىم ساۋاتلار، شۇنىڭدەك بارلىق ئېتىقادچىلار، بولۇپمۇ بىكاردىن بىكار زۇلۇمغا ياكى زىيانكەشلىككە ئۇچرايدىغان ئېتىقادچىلار ئۈچۈن ئىلھام ھەم رىغبەت بېرىدۇ. «ناھۇم» دېگەننىڭ مەنىسى «تەسەللىگە تولغان» ياكى «تەسەللى بەرگۈچى»؛ ئۇ بىزگە ئېلىپ كەلگەن ھەقىقەت — «خۇدانىڭ ۋە خەلقىنىڭ دۈشمەنلىرى شۇنچە كۈچلۈك بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇلار ھامان مەغلۇپ بولىدۇ». بۇ ھەقىقەت ئۇ رەزىللەرنىڭ قولىدىن دەرد-ئازاب تارتىدىغانلارغا چوڭقۇر تەسەللى ئېلىپ كېلىدۇ.

يېزىلغان ۋاقتى

ھەزرىتى ناھۇمنىڭ نىنەۋە شەھرىنىڭ ئاقىۋىتىنى ئالدىنئالا ئېيتقانلىقىدىن، شۇنداقلا ئۇنىڭ يازمىسىدا بۇ ئىمپېرىيەنىڭ «ئىنتايىن كۈچلۈك» دەپ بايان قىلىنغانلىقىدىن قارىغاندا، مەزكۇر كىتاب نىنەۋە شەھرى گۇمران بولۇشتىن ئىلگىرى، يەنى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلىدىن ئىلگىرى يېزىلغان بولۇشى كېرەك. ئۇ كىتابىدا يەنە مىسىردىكى نو-ئامون (ھازىرقى «تېبەس») شەھرىنىڭ ئىشغال قىلىنىشى ئۈستىدە توختىلىدۇ. نو-ئامون مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 665-يىلى مەغلۇپ بولغانىدى. شەھەر مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 654-يىلى يەنە مۇستەقىللىققە ئېرىشكەن. شۇڭا «ناھۇم پەيغەمبەر» دېگەن كىتاب چوقۇم مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 665-654-يىلى ئارىلىقىدا يېزىلغان. بۇ مەزگىلدە يەھۇدانىڭ پادىشاھى ماناسسەھ تەختتە ئولتۇرغان (مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 697-642-يىللار).

كىتابنىڭ ئارقا كۆرۈنۈشى، نىنەۋەنىڭ تارىخى

نىنەۋە شەھرى بەلكىم مىلادىيەدىن ئىككى مىڭ يىل ئىلگىرى بابىل (بابىلون) شەھرى بىلەن تەڭ رەزىل ئادەم نىمرود تەرىپىدىن بەرپا قىلىنغان («يار.» 11:10). ئىسرائىللارنىڭ ئاسۇرىيە بىلەن تۇنجى ئۇچرىشىشى ئۇنىڭ پادىشاھى شالمانئەزەر III بىلەن بولغان. ئۇ ئىسرائىلنى ۋەيران قىلغان، يەھۇدادا بۇلاڭچىلىق قىلغان. شۇ چاغدا ئۇ كۆپ ئانا-باللارنى گاللىيەدىكى ئاربەل دېگەن تىك ياردىن تاشلاپ ئۆلتۈرۈۋەتكەن («ھوش.» 14:10دە ئۇ «شالمان» دەپ ئاتىلىدۇ). كېيىنكى بىر پادىشاھ، يەنى سەنناخېرىب نىنەۋەنى ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئۈچ شەھەر بىلەن بىرلەشتۈرۈپ چوڭ شەھەر قىلىپ قۇرۇپ، ئۇنى ئۆز پايتەختى قىلغان. بۇ يېڭى شەھەر ئىككى سېپىللىق بولۇپ، ئىچكى سېپىل ئايلانمىسى 11 كىلومېتر، تاشقى سېپىل ئايلانمىسى 95 كىلومېتر، شەھەرنىڭ كۆلىمى 453 كۋادرات كىلومېتر ئىدى. سېپىل تۈۋىنىڭ قېلىنلىقى 16 مېتر، ئۈستىنىڭ قېلىنلىقى 4 مېتر؛ ئېگىزلىكى 30 مېتر بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە 60 مېتر ئېگىزلىكتىكى مۇنارىدىن 150ى بار ئىدى. ئاسۇرىيە بۇ سېپىلنىڭ تۆپىسىدىكى يولدا ئۈچ جەڭ ھارۋىسى يانداش ماڭالايدۇ، دەپ

ماختانغان. سەنناخېرىب ئالتە يىلنى قورال-ئۇسكۈنلەرنى تەييارلاشقا سەرپ قىلغان، ئاندىن شەھەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا كەڭ ھەم چىرايلىق كوچا-رەستىلەرنى قۇرغان. شەھەر ئوتتۇرىسىدىن كەڭ ھەم چوڭقۇر تىگرىس (دىجلىس) دەرياسى ئېقىپ ئۆتۈپ تۇرغان؛ مۇبادا شەھەر مۇھاسىرىگە ئېلىنىپ قورشىۋېلىنسا، سۇ تەمىنلەش مەسىلىسى توغرۇلۇق ھېچ ئەندىشىسى يوق ئىدى.

يۇنۇس پەيغەمبەر يۈز يىل ئىلگىرى نىنەۋە شەھىرىگە بېرىپ ئۇنىڭغا خۇدانىڭ دەرغەزىپى سىلەرنىڭ بېشىڭلارغا چۈشەي دەپ قالدى، دەپ ئاگاھلاندۇرغانىدى. شۇ چاغدا نىنەۋەدىكىلەر قاتتىق توۋا قىلغان، ھەم خۇدا ئۇلارنى كەچۈرۈم قىلغانىدى (يۇنۇس پەيغەمبەر ئەسلىدە بۇنىڭدىن نارازى بولغانىدى – «يۇن.» 10:3-4:4). بىراق ئۇلار ئۇنىڭ كەچۈرۈمىنى ئۇنتۇپ، ناھۇم پەيغەمبەر ئەيىبلىگەن كونا گۇناھلىرىنى يەنە سادىر قىلغان؛ شۇڭا خۇدانىڭ يۇنۇس پەيغەمبەرنىڭ كۈنلىرىدە كېچىكتۈرگەن دەرغەزىپى ئاخىرى چۈشۈشكە ئاز قالغان. ئاسۇرىيەنىڭ ئېغىر گۇناھلىرىنى ناھۇم پەيغەمبەر مەزكۇر يازمىسىنىڭ ئۈچىنچى بابىدا كۆرسىتىدۇ: –

(1) ئۇ قانخورلۇق ھەم زۇلۇم-زوراۋانلىققا خۇمار ئىدى. ئاسۇرىيە ئۈچۈن بۇ ھەتتا ئۇنىڭ دىن-ئېتىقادىنىڭ بىر قىسمى بولۇپ قالغانىدى (3:1). كىتابنىڭ 3-باب، 8-10-ئايەتلىرىدە خاتىرىلەنگەن نو-ئامون (تېبەس)غا بولغان زوراۋانلىق، رەزىل مۇئامىلە ئاسۇرىيە پادىشاھى ئاشۇربانىپال تەرىپىدىن قىلىنغان.

(2) يالغانچىلىق ۋە ئالدامچىلىق (1:3). ئاسۇرىيە نۇرغۇن ئەللەر بىلەن ئەھدە تۈزگەن، ئاندىن ئۇنىڭغا ئاسىيلىق قىلغان. تەۋرات، «2پاد.» 16-18-بابلاردا مىسال بار.

(3) باشقا ئەللەرگە رەھىمسىز بۇلاڭچىلىق قىلىشى (1:3).

(4) پاھىشىۋازلىق بىلەن ئارىلاش يۈرگۈزگەن بۇتپەرەسلىك ھەم سېھىر-جادۇگەرلىكى؛ ئۇلارنىڭ بۇ ئىشلارنى باشقا ئەللەرگە ئېزىتقۇلۇق بىلەن ئۆگىتىشى.

(5) ئۇلارنىڭ بەچچىۋازلىقى، بولۇپمۇ پادىشاھى ساردونوپولىسنى ئۈلگە قىلىپ ئەگىشىشى. كونا گرېتسىيە تارىخچىلىرى بىزگە ئۇنىڭ ئايالچە كىيىنىپ يۈرىدىغانلىقى توغرۇلۇق خەۋەرلەندۈرىدۇ.

تەپەككۇر قىلغىلى بولىدۇكى، توپ-زەمبىرەكسىز بىر دەۋردە نىنەۋەدەك «يېڭىلمەس» بىر شەھەرنىڭ ھالاك بولۇشىدىكى بېشارەت ناھۇمنىڭ زامانىدىكى ئېتىقادسىزلارغا تېتىقسىز ئىشەنمەسلىك كۆلكىلىرى ئىچىدە ئاڭلانغان بولۇشى مۇمكىن. بىراق ئۇنىڭ بېشارىتى دەل شۇ ئىدى، ھەمدە تۆۋەندە ئېيتقىنىمىزدەك، مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلى سۆزمۇسۆز ئەمەلگە ئاشۇرۇلغان.

مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 612-يىلى بابىل ئىمپېراتورى نابوپولاسسار (ئۇلۇغ پادىشاھ نېبوقادنەسارنىڭ ئاتىسى) بابىل ھەم ئىتتىپاقدىشى مېدىئادىكى ئىككى قوشۇننى يېتەكلەپ نىنەۋە شەھىرىگە ھۇجۇم قىلدى. شەھەر ئىككى باسقۇچلۇق جەڭ بىلەن، يەنى ئاۋۋال تاشقى سېپىلى، ئاندىن ئىچكى سېپىلى بۆسۈلۈشى بىلەن مەغلۇپ بولدى. بۇ ئىككى باسقۇچ پەيغەمبەرنىڭ بېشارىتىدە بىر-بىرىگە ئۇلاپ ئېيتىلغان. بابىل قوشۇنى تاشقى سېپىلنى بۆسۈشكە ئۈچ قېتىم جەڭ قىلدى، ئۈچ قېتىملىق جەڭنىڭ ھەممىسى مەغلۇبىيەت بىلەن ئاخىرلاشتى. بابىل قوشۇنى ئۈچىنچى قېتىم مەغلۇپ بولغاندىن كېيىن نىنەۋەدىكىلەر چوڭ تەبرىكلەش پائالىيىتى ئۆتكۈزدى؛ نىنەۋەلىكلەرنىڭ كۆپىنچىسى مەست بولۇشۇپ كەتكەنىدى.

مېسوپوتامىيەدە ئادەتتە يامغۇر ياغمايدۇ. نىنەۋەدىكىلەر بۇ يىل ئىيۇل ۋە ئاۋغۇستتا كۆپ قېتىم ياغقان يامغۇرغا ئانچە دىققەت قىلمىغانىدى. شۇ يىلى قاتتىق يامغۇر بولغاچقا، تىگرىس دەرياسى تېشىپ كەتكەنىدى، نەتىجىدە دەريا سۇلىرى كەلكۈن بولۇپ، نىنەۋەنىڭ تاشقى سېپىلىنىڭ ئۈچ كىلومېتر يېرىنى ئېقىتىپ كەتتى. بابىلدىكى قوشۇن دەرھال شۇ يەردىن بۆسۈپ كىرىپ ئىچكى سېپىلغا ھۇجۇم قىلىشقا كىرىشتى. شۇ چاغدا نىنەۋە پادىشاھى ساردونوپولىس ئاسۇرىيەنىڭ بۇرۇنقى بىر بۇتپەرەس ھۆكۈماسىنىڭ: «سۇ شەھەرنىڭ دۈشمىنى بولۇپ قالغاندا، ئاسۇرىيە تۈگىشىدۇ» دېگەن بىر بېشارىتىنى ئېسىگە كەلتۈرۈپ ئۈمىدسىزلەنىدى. ئەمەلىيەتتە بۇ بېشارەت ئەسلىدە نىنەۋەدىكى كىشىلەرنى خاتىرجەم قىلىش ئۈچۈن ئېيتىلغانىدى — تىگرىس دەرياسى نىنەۋەنى بېيىتقان ئەمەسمىدى؟ — ئەمما خۇدا ئاسۇرىيەنىڭ ھۆكۈماسىنىڭ شۇ گېپىنى ھەقىقەتكە ئايلاندۇردى.

ساردونوپولىس ئۈمىدسىزلىكتىن ئوردىسى ئوتتۇرىسىدا يوغان بىر گۈلخان يېقىپ، ئۆزى، بارلىق كېنىزەكلىرى ۋە بايلىقلىرىنى ئوتتا كۆيدۈرۈپ ئۆلۈۋالدى. ئۇنىڭ خانىشى

ئەسىرگە ئېلىندى. شەھەر گۇمران قىلىندى. «بۈيۈك ئىسكەندەر» 300 يىلدىن كېيىن ئاشۇ يەردىن ئۆتكەندە، نىنەۋە شەھىرىنى كۆرمەي، بەلكى پەقەت سەل چوڭراق بىر دۆڭلۈكنى بايقىدى. ناھۇمنىڭ بېشارىتىدەك «قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ (خۇدانىڭ) دۈشمەنلىرىنى قوغلايدۇ» (8:1). 19-ئەسىردىكى بەزى ئېتىقادسىز ئالىملار مۇقەددەس كىتابتا نىنەۋەنىڭ مەۋجۇتلۇقى ھەم ئۇلۇغلۇقى توغرۇلۇق بولغان گۇۋاھلىقنىمۇ مازاق قىلغان. چۈنكى نىنەۋە ئىزسىز يوقاپ كەتكەنىدى. شەھەر 1845-يىلى فرانسۇز ئارخېئولوگ لايارد تەرىپىدىن دۇنيانى قاتتىق ھەيرانۇھەس قىلىپ ئاشكارىلانغان.

ھازىرقى زامانىمىزدىمۇ دۇنيادىكى خەلق يەنىلا ئۇ-بۇ ھۆكۈمەت ياكى دۆلەتنىڭ «ئۇلۇغ قۇدرەت»ى توغرۇلۇق سۆزلەپ يۈرۈشىدۇ؛ بەزى دۆلەتلەر نادانلارچە ئۆزىنىڭ ئۇلۇغلۇقى توغرۇلۇق ماختىنىپ كېتىدۇ. «ناھۇم پەيغەمبەر» دېگەن كىتاب بىزنى بۇ دۇنيادىكى بارلىق ھوقۇق ھەم قۇدرەت ئادەملەرگە خۇدا تەرىپىدىن ئاتا قىلىنغان، دەپ خەۋەرلەندۈرىدۇ. ئۇلار مۇشۇ ھوقۇقنى سۈيئىستېمال قىلسا، ئۆز مەنپەئىتى ئۈچۈن ئادالەتنى بۇرمىلىسا، خۇدا ئۆز ۋاقتىدا ئۇلارنى سوراققا تارتىپ جازالاپ، ئۇلارنىڭ «بۈيۈك» ھوقۇقىنى ھەتتا بىر كېچىدىلا ئۇلاردىن تارتىۋالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن تەڭ بىز «ناھۇم پەيغەمبەر»دىن ئۆگىنەلەيمىزكى، خۇدا ھەممىمىزنى ئايرىم-ئايرىم بىلىدۇ ھەم «پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، كۈلپەتلىك كۈندە باشپاناھدۇر؛ ئۆزىگە تايانغانلارنى ئۇ بىلىدۇ» (7:1). ئوقۇرمەنلىرىمىزنىڭ ھەممىسى ئۇنى تونۇسۇن، ئۇلار پەرۋەردىگارنىڭ ھازىرقى بۇ رەزىل دەۋرگە چوقۇم چۈشۈرىدىغان دەرغەزىپىدىن خالىي بولۇپ، ئۇنىڭ قاناتلىرى ئاستىدىن توۋا ھەم كەمتەرلىك بىلەن ھىمايە تاپسۇن.

ئەمدى «ناھۇم پەيغەمبەر»دە بايان قىلىنغان تۆۋەندىكى ئۇلۇغ ھەقىقەتلەرنى كۆرىمىز: —

(1) خۇدا بەرىبىر ئىنسانلارنىڭ بارلىق سەلتەنەتلىرى ئۈستىدىن ھۆكۈمرانلىق قىلىدۇ.

(2) خۇدا ئۆز خەلقى ئۈچۈن ئىنتىقام ئالىدۇ.

(3) خۇدا ھەزرىتى ئىبراھىمغا بەرگەن ۋەدە ھەر دەۋردە ئىناۋەتلىك («يارىتىلىش، 12-باب، 1-3-ئايەت) «كىمكى سېنى (ۋە شۇنداقلا ئەۋلادلىرىڭنى) خورلىسا، مەن چوقۇم ئۇنى لەنەتكە قالدۇرىمەن». ئىسرائىل خەلقى ھەزرىتى ئىبراھىمنىڭ ئەۋلادلىرى، ئەلۋەتتە.

(4) «پەرۋەردىگار ئۆزىنى ئىزدىگۈچىلەرنىڭ ھەممىسىگە باشپاناھدۇر».

تەرجىمىمىزدە بىز تەۋراتشۇناس ئالىملارنىڭ تەتقىقلىرىدىن، بولۇپمۇ يەھۇدىي ئالىم «دوكتور ئارنولد فرۇختېنبائۇم» ھەم ئامېرىكىلىق ئالىم «پروفېسسور داۋۇت بەيكەر»لەرنىڭ ئەسەرلىرىدىن پايدىلاندۇق.

مەزمۇن: -

1-باب – خۇدانىڭ نىنەۋەنىڭ ھالاكىتى توغرۇلۇق پەرمانى
2-باب – نىنەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ تەسۋىرلىرى
3-باب – نىنەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىدىكى سەۋەبلەر

«ناھۇم»

(ناھۇم پەيغەمبەرنىڭ كىتابى)

خۇدانىڭ نىنەۋەنىڭ ھالاكىتى توغرۇلۇق پەرمانى

1
1 نىنەۋە شەھىرى توغرىسىدا يۈكلەنگەن ۋەھيي[(1)] ــ ئەلكوشلۇق ناھۇم
كۆرگەن ئالامەت كۆرۈنۈش خاتىرىلەنگەن كىتاب.

2 پەرۋەردىگار ئوتلۇق مۇھەببەتلىك، ئىنتىقام ئالغۇچى بىر خۇدادۇر؛
بەرھەق، پەرۋەردىگار بىر ئىنتىقام ئالغۇچى،
دەرغەزەپ ئىگىسىدۇر؛
پەرۋەردىگار ياۋلىرىدىن ئىنتىقام ئالىدۇ،
دۈشمەنلىرى ئۈچۈن ئاداۋەت ساقلايدۇ.
3 پەرۋەردىگار ئاسانلىقچە ئاچچىقلانمايدۇ،
كۈچ-قۇدرەتتە ئۇلۇغدۇر، گۇناھى بارنى ھېچ ئاقلىمايدۇ؛
ــ پەرۋەردىگار ــ ئۇنىڭ يولى قارا قۇيۇندا ۋە بوراندىدۇر،
بۇلۇتلار ئۇنىڭ ئاياغلىرى پۇرقىراتقان چاڭ-توزاڭدۇر.
4 ئۇ دېڭىزغا تەنبىھ بېرىپ ئۇنى قۇرۇق قىلىدۇ،
بارلىق دەريالارنى قۇرۇتۇۋېتىدۇ؛ باشان قاغجىراپ كېتىدۇ،
كارمەلمۇ ھەم شۇنداق بولىدۇ؛ لىۋاندىكى گۈل-گىياھمۇ قاغجىرايدۇ.[(2)]

1 «يۈكلەنگەن ۋەھيي» ــ ئىبرانيي تىلدا «ماسسا» (ئاساسيي مەنىسى «يۈك») دېگەن بىر سۆز بىلەنلا ئىپادىلىنىپ ھەم «ۋەھيي» ھەم «پەيغەمبەرنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەن بىر ۋەزىپە» دېگەن ئىككى مەنىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.
2 باشان ۋە لىۋاندا ھۆل-يېغىن كۆپ بولىدۇ؛ بەك مول، ئۇلارنىڭ ئوتلاقلىرى ئىنتايىن مۇنبەت ئىدى. كارمەل بولسا ئىسرائىلدا ھۆل-يېغىن ئەڭ كۆپ بولىدىغان جاي؛ ئۇ «قاغجىراپ كەتكەن» بولسا، باشقا جايلار تېخىمۇ شۇنداق بولاتتى.

5 تاغلار ئۇنىڭ ئالدىدا تىترەپ كېتىدۇ،
دۆڭلەر ئېرىپ كېتىدۇ، يەر يۈزى ئۇنىڭ ھۇزۇرى ئالدىغا كۆتۈرۈلىدۇ،
جاھان ھەم ئۇنىڭدا بارلىق ياشاۋاتقانلارمۇ شۇنداق بولىدۇ.
6 كىم ئۇنىڭ غەزىپى ئالدىدا تىك تۇرالىسۇن؟
كىم ئۇنىڭ ئاچچىقىنىڭ دەھشىتىدە قەددىنى كېرىپ تۇرالىسۇن؟
ئۇنىڭ دەرغەزىپى ئوتتەك تۆكۈلىدۇ، ئۇنىڭ ئالدىدا تاشلار يېرىلىدۇ.
7 پەرۋەردىگار مېھرىباندۇر، كۈلپەتلىك كۈندە باشپاناھدۇر؛
ئۆزىگە تايانغانلارنى ئۇ بىلىدۇ.
8 بىراق ئېشىپ تاشقان كەلكۈن بىلەن شۇ يەرنى[3] پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ،
قاراڭغۇلۇق ئۇنىڭ دۈشمەنلىرىنى قوغلايدۇ.
9 سىلەر پەرۋەردىگار بىلەن قارشىلىشىپ نېمە ئويلاۋاتىسىلەر؟
ئۇ ئىشلىرىڭلارنى پۈتۈنلەي تۈگەشتۈرىدۇ[4]؛
يامانلىق سىلەردىن ئىككىنچى قېتىم چىقمايدۇ.[5]
10 ئۇلار قامغاقتەك بىر-بىرىگە چىرمىشىۋالغان بولسىمۇ،
ئۆز هاراقلىرىدىن سۈزمە بولۇپ كەتكەن بولسىمۇ،[6]
ئۇلار قۇرۇق پاخالدەك پۈتۈنلەي يەپ كېتىلىدۇ[7].
11 سەندىن پەرۋەردىگارغا رەزىللىك ئويلىغۇچى چىققانىدى،

---

3 «ئېشىپ تاشقان كەلكۈن» پەيغەمبەرلەرنىڭ يازمىلىرىدا ئادەتتە كۆچمە مەنىدە قوللىنىلىپ «تاجاۋۇز قىلغۇچى قورقۇنچلۇق قوشۇن»نى كۆرسىتىدۇ. بىراق «ناھۇم» دېگەن ئۇشبۇ قىسمىدا، ئۇ ھەم ئەسلى مەنىسىدە (كەلكۈن) بىلەن قوللىنىلغان ھەم «تاجاۋۇزچى قوشۇن» دېگەن كۆچمە مەنىدىمۇ قوللىنىلغان. نىنەۋە شەھىرى تىگرىس دەرياسىنىڭ ئېشىپ تېشىشى ھەم بابىل قوشۇنى تەرىپىدىن يەر بىلەن تەڭ قىلىنغان.

«شۇ يەر» بەلكىم نىنەۋە شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ.

4 ياكى «ئۇ ئۆزى قىلماقچى بولغىنىنى بەرىبىر ئادا قىلىدۇ».

5 كونا زامانلاردىكى نۇرغۇن «ۋەيران قىلىنغان» شەھەرلەر كېيىن قايتا قۇرۇلغان. مەسىلەن، يېرۇسالېم شەھىرى ئاز دېگەندە بەش قېتىم قايتىدىن قۇرۇلغان. بىراق نىنەۋە شەھىرى غۇلىتىۋېتىلگەندىن كېيىن پۈتۈنلەي يوقاپ كەتتى.

6 پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە، نىنەۋە شەھىرىدىكى ھەممە پۇقرا مەست بولغان ۋاقتىدا ۋەيران قىلىنىدۇ، دەپ پۈرىتىدۇ.

7 مەنىسى بەلكىم «كۆيدۈرۈلىدۇ». باشقا بىرنەچچە خىل تەرجىمىلەر ئۇچرىشى مۇمكىن.

ئۇ ئىبلىسنىڭ[8] بىر نەسىھەتچىسىدۇر.
12 پەرۋەردىگار مۇنداق دەيدۇ: —
«ئۇلارنىڭ تەييارلىقلىرى تولۇق، سانى زور كۆپ بولسىمۇ،
ئۇلار ئوخشاشلا ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ[9]،
شۇنداقلا كەلمەسكە كېتىدۇ[10]؛
مەن ساڭا ئازار قىلغىنىم بىلەن، ئى خەلقىم،
قايتىدىن ساڭا ئازار قىلمايمەن.
13 ھازىر مەن ئۇنىڭ بويۇنتۇرۇقىنى بويۇڭدىن سۇندۇرۇپ ئېلىۋاتىمەن،
ۋە ئاسارەتلىرىڭنى بۆسۈپ تاشلايمەن.
14 پەرۋەردىگار سەن توغرۇلۇق پەرمان چۈشۈرگەنكى،
سېنىڭ نامىڭ قايتىدىن تېرىلمەيدۇ[11]؛
بۇتۇڭنىڭ ئۆيىدىن مەن ئويما ھەيكەل، قۇيما ھەيكەلنى يوقىتىمەن؛
مەن قەبرەڭنى تەييارلاۋاتىمەن[12]، چۈنكى سەن پەسەندىدۇرسەن.

---

8 «ئىبلىس» — مۇشۇ يەردە ئىبرانىي تىلىدا «بېلىئال». بۇ سۆز تەۋراتتا ئادەتتە شەيتاننىڭ ئۆزىنى كۆرسىتىشى مۇمكىن. باشقا تەرجىملەردە «رەزىل»، «ئەرزىمەس» دېگەن مەنىلەردە كېلىدۇ.
مۇمكىنچىلىكى باركى، بۇ «ئىبلىسنىڭ نەسىھەتچىسى» سەنناخېرىبنى كۆرسىتىدۇ (سەنناخېرىب مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 702-يىلى يەھۇداغا قاتتىق ھۇجۇم قىلغان. ئۇنىڭ مەغلۇبىيىتى ھەم ئۆلۈمى تەۋراتتا، «يەشايا» 36-38 بابلاردا خاتىرىلەنگەن). ئۇنداق بولغاندا، ناھۇم پەيغەمبەر ئۆزىنىڭ بۇ بېشارىتىنى مەزكۇر كىتابنى رەسمىي توپلاپ پۈتكۈزۈشتىن 50 يىل بۇرۇن، يەنى ياش ۋاقتىدا خاتىرىلىگەن بولىدۇ.
9 «تەييارلىقلىرى تولۇق، سانى زور كۆپ» — بۇ ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ ئۆزلىرىنى تەسۋىرلەشكە دائىم ئىشلىتىدىغان ئىبارە.
10 «كەلمەسكە كېتىدۇ» — ئىبرانىي تىلىدا بۇ سۆز بەزىدە «تامچىلاپ-تامچىلاپ يوقاپ كېتىدۇ» دېگەننى بىلدۈرىدۇ.
11 خۇدا مۇشۇ يەردە قايتىدىن ئاسۇرىيە پادىشاھىغا سۆز قىلىدۇ.
«نامىڭ تېرىلمەيدۇ» — بۇ بەلكىم ئىككى بىسلىق سۆز. بىرىنچىدىن ئاسۇرىيە پادىشاھىنىڭ ھېچ نەسلى قالمايدۇ؛ ئىككىنچىدىن، ئۇنى ئەسلىتىدىغان ھېچ ئابىدىلەر، خاتىرە تاشلار قالمايدۇ (ئاسۇرىيە پادىشاھلىرى ئەسلىدە چوڭ-چوڭ ئابىدە تاشلىرىغا ناھايىتى ئامراق ئىدى).
12 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «مەن ئۇنى (يەنى پادىشاھنىڭ بۇتخانىسىنى) قەبرەڭ قىلىپ بېكىتىمەن».

15 مانا تاغلار ئۈستىدە، خۇش خەۋەرنى ئېلىپ كەلگۈچىنىڭ ئاياغلىرىغا،
ئارام-خاتىرجەملىكنى جاكارلىغۇچىنىڭ ئاياغلىرىغا قارا![13]
ھېيتلىرىڭنى تەبرىكلە، ئى يەھۇدا، ئىچكەن قەسەملىرىڭنى ئادا قىل؛
چۈنكى ئۇ رەزىل بولغۇچى زېمىنىڭدىن ئىككىنچى ئۆتمەيدۇ؛
ئۇ پۈتۈنلەي ئۈزۈپ تاشلانغان بولىدۇ.

نىنەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىنىڭ تەسۋىرلىرى
خۇدا نىنەۋەگە قايتىدىن سۆز قىلىدۇ

2

1 بىتچىت قىلىدىغان بىرسى كۆز ئالدىڭغىلا كەلدى[14]؛
ئەمدى ئىستىھكام ئۈستىدە كۆزەت قىل،
يولغا قارا، بېلىڭنى باغلا، كۈچلىرىڭنى يىغىپ تېخىمۇ كۈچەيت![15]
2 (چۈنكى پەرۋەردىگار ياقۇپنىڭ شان-شەرىپىنى ئەسلىگە كەلتۈردى،
ئۇنى ئىسرائىلنىڭ شان-شەرىپىگە لايىق دەرىجىدە ئەسلىگە كەلتۈردى[16]؛
چۈنكى قۇرۇقدىغۇچىلار ئۇلارنى قۇرۇقداپ قويغانىدى،
ئۇلارنىڭ ئۈزۈم تال شاخلىرىنى ۋەيران قىلغانىدى).[17]

---

13 مۇشۇ خۇش خەۋەرنىڭ مەزمۇنى بەلكىم نىنەۋە شەھىرى ۋەيران بولۇپ، خۇدانىڭ خەلقىگە خاتىرجەم كۈنلەر كەلدى، دېگەنلىك.

14 دېمەك، بىرسى سەن نىنەۋەنىڭ ئالدىغا كېلىپ ساڭا ھۇجۇم قىلىدۇ.

15 بۇ كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ — نىنەۋەلىكلەر جەڭگە شۇنچە كۆپ تەييارلىق قىلغان بولسىمۇ، ھەممىسى بىكار بولىدۇ.

16 ئۇقۇرمەنلەر بەلكىم ئېسىگە كەلتۈرىدۇكى، خۇدا ياقۇپ پەيغەمبەرگە يېڭى ئىسىم قويىدى، يەنى «ئىسرائىل» دەپ قويىدى. «ياقۇپ»نىڭ مەنىسى «ئالدامچى» ياكى «باشقىنىڭ ئورنىنى باسقۇچى»، «ئىسرائىل»نىڭ مەنىسى «خۇدا بىلەن بىللە بولغان شاھزادە». دېمەك، خۇدا ياقۇپنىڭ ئەگرى-توقاي يوللىرىنى ئۆزگەرتىپ، ئۇنىڭغا پارلاق كېلەچەك بەرگەن. شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس كىتابتا، «ياقۇپ» بەزى ۋاقىتلاردا ئىسرائىلنىڭ «كونا تەبىئىتى»نى، يەنى خۇدا ئۆچ كۆرگەن يامان ئىللەتلىرىنى كۆرسىتىدۇ.

17 ئاسۇرىيە ئىسرائىل ھەم يەھۇدانى كۆپ قېتىم ھەرخىل ئۇسۇل (بۇلاڭچىلىق، جازانىخورلۇق، باج-سېلىق قاتارلىقلار) بىلەن «قۇرۇقداپ قويغانىدى».

3 بىتچىت قىلغۇچىنىڭ پالۋانلىرىنىڭ قالقانلىرى قىزىل بويالدى[18]،
ئۇنىڭ باتۇرلىرى پەرەڭدە كىيگۈزۈلدى؛
تەييارلىق كۈنىدە، جەڭ ھارۋىلىرى پولاتنىڭ جۇلاسىدا يالتىراپ كېتىدۇ،
نەيزىلەر ئوينىتىلىدۇ؛
4 جەڭ ھارۋىلىرى كوچىلاردا گۈلدۈرلىشىپ چېپىشىۋاتىدۇ؛
كەڭ يوللاردا بىر-بىرىگە سوقۇلىدۇ؛
ئۇلارنىڭ قىياپىتى مەشئەللەردەك بولىدۇ،
ئۇلار چاقماقلاردەك يۈگۈرۈشىدۇ.
5 سەردار[19] ئەمىرلىرىگە ئەمر چۈشۈرىدۇ؛
ئۇلار يۈرۈش قىلغىنىدا ئالدىرىغىنىدىن بىر-بىرىگە پۇتلىشىپ ماڭىدۇ؛
نىنەۋەنىڭ سېپىلىغا قاراپ ئالدىرايدۇ،
باشلىرىغا بولسا «مۇھاسىرە قالقىنى»[20] تەييارلىنىدۇ.
6 «دەريالارنىڭ دەرۋازىلىرى» ئېچىلىدۇ، پادىشاھنىڭ ئوردىسى ئېرىپ كېتىدۇ.[21]

18 «قالقانلىرى قىزىل بويالدى» — مۇمكىنچىلىكى باركى، ئاسۇرىيە لەشكەرلىرى جەڭگە تەييارانغىنىدا قالقانلىرىنى قىزىل رەڭدە بوياپ قوياتتى.

19 ئىبرانىي تىلىدا «ئۇ». بىزنىڭچە دۈشمەنلەرنىڭ سەردارىنى كۆرسىتىدۇ (1-ئايەتنى كۆرۈڭ).

بەزى ئالىملار «ئۇ» ئاسۇرىيە پادىشاھنى كۆرسىتىدۇ، دەپ قارايدۇ. ئۇنداق بولغاندا، ئايەت ئاسۇرىيەلىكلەرنىڭ جىددىي مۇداپىئە تەييارلىقى قىلىۋاتقىنىنى كۆرسىتىدۇ.

20 «مۇھاسىرە قالقىنى» — ئەسكەرلەر سېپىلغا ھۇجۇم قىلىپ ئۆرۈمەكچى بولغاندا، باشلىرىنى قوغداش ئۈچۈن باش ئۈستىگە چوڭ بىر قالقاندەك نەرسىنى كۆتۈرۈپ يۈرەتتى. باشقا بىرخىل تەرجىمىسى: «قالقانلىق پوتەي».

21 «دەريالارنىڭ دەرۋازىلىرى» — تىگرىس دەرياسىنىڭ تارماق-ئېرىقلىرى نىنەۋە شەھرىدىن ئۆتەتتى. دەريالار سېپىلدىن ئۆتكەن جايلاردا كېمىلەرنى ئۆتكۈزۈش-ئۆتكۈزمەسلىك ئۈچۈن ھەم باشقا جايلاردا سۇ ئېقىملىرىنى تىزگىنلەش ئۈچۈن دەرۋازا-تاقاقلار بېكىتىلگەنىدى. دەل نىنەۋە شەھىرى مۇھاسىرىگە ئېلىنغان چاغدا دەريا تېشىپ، ئۇنىڭ تاشقى سېپىلىنىڭ 3 كىلومېتىرلىق قىسمىنى ئېقىتىپ كەتكەن. شۇنىڭ بىلەن بابىل قوشۇنى بۆسۈپ كىرىپ، ئاندىن ئىچكى سېپىلغا ھۇجۇم قىلىشقا كىرىشتى.

«ئوردىسى ئېرىپ كېتىدۇ» — بەلكىم پادىشاھ ھەم ئوردىدىكىلەرنىڭ يۈرىكى قورقۇنچتىن ئېرىپ كەتكەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ. پادىشاھ بارلىق بايلىقلىرىنى يوغان بىر گۈلخان قىلىپ، ئۆزى ۋە كېنىزەكلىرىنى گۈلخاننىڭ ئۈستىدە كۆيدۈرۈۋالدى. بەزى ئالىملار بۇ سۆزنى جىسمانىي تەرەپتىن: «ئوردا (دەريا ئېقىمى بىلەن) ئېقىپ كېتىدۇ» دەپ چۈشىنىدۇ.

7 خۇززابىنىڭ[22] بولسا ئۇياتلىرى ئېچىلىدۇ ــ
دۈشمەن تەرىپىدىن يالاپ ئېپكېتىلىدۇ،
دېدەكلىرى خۇددى پاختەكلەرنىڭ ساداسىدەك ئاھ-ئۇھ تارتىپ،
مەيدىلىرىنى ئۇرۇپ كېتىدۇ.
8 نىنەۋە ئاپىرىدە بولغاندىن بېرى كۆل سۈيىدەك تىنچ بولۇپ كەلدى،
بىراق ئۇلار ھازىر قېچىپ كېتىدۇ..[23]
ئەي توختا! ئەي توختا!
ــ بىراق ھېچكىم كەينىگە قارىمايدۇ.
9 كۈمۈشلەرنى بۇلىۋېلىڭلار، ئالتۇنلارنى بۇلىۋېلىڭلار؛
چۈنكى ئۇنىڭ شەۋكەتلىك خەزىنىسىدىكى قىممەت قاچا-قۇچىلىرىنىڭ سانى يوقتۇر.
10 ئۇ قۇرۇقدالغان، ۋەيران قىلىنغان، بەرباد بولغان!
يۈرىكى ئېرىپ كېتىدۇ،
تىزلىرى بىر-بىرىگە جالاقلاپ تەگمەكتە؛
بەللىرى تولغاق تۇتقاندەك تولغىنىدۇ،
بارلىق يۈزلەر تاتىرىپ كېتىدۇ.
11 قېنى، شىرلارنىڭ ئۇۋىسى؟
ياش شىرلار ئوزۇقلىنىدىغان جاي،
شىر، چىشى شىر، شىر ئارسلىنى ھېچكىمدىن قورقماي يۈرگەن جاي قېنى؟[24]
12 شىر ئۆز ئارسلانلىرىنى قاندۇرۇشقا ئوۋلارنى تىتما-تىتما قىلغانىدى،
چىشى شىرلىرى ئۈچۈن ئوۋلارنى بوغقانىدى؛

---

22 «خۇززاب» بەلكىم نىنەۋە خانىشىنىڭ ئىسمى (بۇ ئىسىم ئۇلارنىڭ بىر ئايال بۇتىنىڭ ئىسمى، يەنى «ئىشتار» دېگەن ئىسىم بىلەن مۇناسىۋەتلىك). پادىشاھ ئۆزىنى كۆيدۈرۈۋالغىنى بىلەن خانىش ئۆزى تىرىك قېلىپ رەسۋا قىلىنىپ، دېدەكلىرى بىلەن قۇللۇققا ئەۋەتىلىدۇ. بەزى ئالىملارنىڭ باشقا بىرخىل تەرجىمىسى بار ــ «مانا بۇ شۇنداق بېكىتىلگەندۇر، ــ ئۇنىڭ (نىنەۋە شەھىرىنىڭ) ئۇياتلىرى ئېچىلىدۇ...».
23 باشقا بىرخىل تەرجىمىسى «نىنەۋە بىر كۆل سۈيىدەكتۇر، بىراق ھازىر سۇلىرى يوقاپ كېتىدۇ..».
24 شىر ــ ئاسۇرىيە ئىمپېرىيەسىنىڭ سىمۋولى ئىدى.

ئۆتكۈزلىرىنى ئوۋ بىلەن، ئۇۋىلىرىنى ئولجا بىلەن توشقۇزغانىدى.

13 مانا، مەن ساڭا قارشى قارشىمەن، ــ دەيدۇ ساماۋى قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار؛

مەن سېنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىڭنى[25] ئىس-تۈتەككە ئايلاندۇرۇپ كۆيدۈرۈۋېتىمەن؛

قىلىچ ياش شىرلىرىڭنى يەۋاتىدۇ،

ئوۋاڭنى يەر يۈزىدىن ئېلىپ تاشلايمەن؛

ئەلچىلىرىڭنىڭ ئاۋازلىرى قايتا ھېچ ئاڭلانمايدۇ.

نىنەۋەنىڭ ھالاك بولۇشىدىكى سەۋەبلەر

3

1 قانلىق شەھەرگە ۋاي!

ئۇ يالغانچىلىق، زۇلۇم-زوراۋانلىق بىلەن تولغان،

ئۇ ئولجا ئېلىشتىن ھېچ قول ئۈزگەن ئەمەس![26]

2 ئاھ، قامچىنىڭ قارسىلداشلىرى!

چاقلىرىنىڭ داقاڭشىۋاتقان،

ئاتلارنىڭ چاپچىۋاتقان،

پىقىلداپ كېتىۋاتقان جەڭ ھارۋىلىرىنىڭ سادالىرى!

3 قارا، ئاتلىق لەشكەرلەرنىڭ قاڭقىشلىرى،

قىلىچلارنىڭ ۋالىلداشلىرى،

نەيزىلەرنىڭ پاللىداشلىرى،

ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ كۆپلۈكى،

ئۆلۈكلەر دۆۋە-دۆۋە!

جەسەتلەرنىڭ سانى يوقتۇر؛

25 ئىبرانىي تىلدا «ئۇنىڭ جەڭ ھارۋىلىرىنى...».

26 «قانلىق شەھەر» ــ نىنەۋە شەھرىنى كۆرسىتىدۇ، ئەلۋەتتە؛ 1-3-ئايەتلەردە، بۆسۈپ كىرگەن قوشۇنلىرى، شۇنداقلا ئۇلارنىڭ قىرغىنچىلىقى تەسۋىرلىنىدۇ.

ئۇلار جەسەتلەرگە پۇتلىشىدۇ.
4 ــ سېھىرلەرنىڭ پىرى ئۇ[27]،
ــ ئەللەرنى پاھىشىۋازلىقى،
جەمەتلەرنى سېھىرلىرى بىلەن سېتىۋېتىدۇ؛
سەن شېرىنسۇخەن پاھىشىنىڭ نۇرغۇن پاھىشىلىكلىرى تۈپەيلىدىن[28]،
5 مانا، مەن ساڭا قارشىلىشىپ چىققانمەن، ــ
ــ دەيدۇ ساماۋىي قوشۇنلارنىڭ سەردارى بولغان پەرۋەردىگار،
كۆڭلىكىڭنىڭ ئېتىكىنى قايرىپ يۈزۈڭگە يېپىپ، سېنى ئاشكارىلايمەن،
ئەللەرگە ئۇيات يەرلىرىڭنى،
پادىشاھلىقلارغا نومۇسۇڭنى كۆرسىتىمەن.
6 ئۈستۈڭگە نىجاسەتنى تاشلايمەن،
سېنى شەرمەندىچىلىكتە قالدۇرىمەن،
سېنى رەسۋا قىلىمەن.
7 ۋە شۇنداق بولىدۇكى،
سېنى كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى سەندىن قېچىپ: ــ
«نىنەۋە ۋەيران قىلىندى! ئۇنىڭ ئۈچۈن كىم ھازا تۇتىدۇ؟» ــ دەيدۇ؛
مەن ساڭا تەسەللى بەرگۈچىلەرنى نەدىن تېپىپ بېرىمەن؟[29]
8 سەن دەريالارنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان،
ئەتراپىدا سۇلار بولغان،
ئىستىھكامى دېڭىز بولغان،
سېپىلى دېڭىز بولغان نو-ئامون شەھىرىدىن ئەۋزەلمۇسەن؟
9 ئېفىئوپىيەمۇ، مىسىرمۇ ئۇنىڭ كۈچ-قۇدرىتى ئىدى،

27 «ئۇ» بۇ يەردە نىنەۋە شەھىرىنى كۆرسىتىدۇ.

28 نىنەۋەدىكىلەر رەھىمسىزلىك، زوراۋانلىقتىن ھەۋەس ئالغان بولۇپلا قالماي، يەنە كۆپ ئەللەرگە كۆپ جادۇگەرلىك ھەم خۇراپاتلىق ئۆرپ-ئادەتلىرىنى ھەم ئۆزلىرىنىڭ پاسكىنا بۇتپەرەسلىكىنى تارقاتقاندى.

29 ناھۇم پەيغەمبەر مۇشۇ يەردە سۆز ئويۇنى قىلىپ ئۆزىنىڭ ئىسمى («تەسەللى بەرگۈچى» دېگەن مەنىدە) ئۈستىدە كىنايىلىك، ھەجۋىي گەپ قىلىدۇ. ئۇ ئۆزىنىڭ يەھۇدا خەلقىگە بېشارەتلىرى بىلەن تەسەللى بەرگەنىدى. بىراق «نىنەۋە شەھىرى ئۈچۈن «ناھۇم»لار نەدىن تېپىلىدۇ؟».

ئۇلارنىڭ كۈچى چەكسىز ئىدى؛
پۇت ھەم لۇۋىيەلىقلار[30] ئۇنىڭغا ياردەمچى ئىدى؛
10 ئۇمۇ ئېلىپ كېتىلىپ، ئەسىرلىككە چۈشكەن؛
بارلىق كوچا بېشىدا بوۋاقلىرى چۆرۈپ تاشلىۋېتىلدى؛
ئۇلار ئۇنىڭ مۆتىۋەرلىرى ئۈچۈن چەك تاشلىدى،
ئۇنىڭ بارلىق ئەربابلىرى زەنجىردە باغلانغانىدى.[31]
11 سەنمۇ مەست بولىسەن[32]؛
سەن مۆكۈنۈۋالىسەن؛
سەن دۈشمەندىن ھمايە ئىزدەپ يۈرىسەن؛
12 سېنىڭ بارلىق ئىستىھكاملىرىڭ خۇددى تۇنجى مېۋىگە كىرگەن ئەنجۈر دەرىخىنىڭ ئەنجۈرلىرىگە ئوخشايدۇ؛
بىرلا سىلكىسە، ئۇلار يېگۈچىنىڭ ئاغزىغا چۈشىدۇ.
13 مانا، خەلقىڭ شەھىرىڭدە قىز-ئاياللاردەك بولۇپ قالدى[33]؛
زېمىنىڭنىڭ قوۋۇقلىرى دۈشمەنلىرىڭگە كەڭ ئېچىلىدۇ؛

---

30 «ئېفىئوپىيە»نىڭ قەدىمكى ئىسمى «كۇش». «پۇت» دېگەن يۇرت ھازىرقى لىۋىيە. «لۇۋىيلىقلار» بەلكىم لىۋىيەلىكلەرنىمۇ كۆرسىتىشى مۇمكىن.

31 مىسىردىكى چوڭ شەھەر «نو-ئامون» ئىنتايىن مۇستەھكەم، ھەتتا ئاسۇرىيە شەھىرىدىن تېخىمۇ «يېڭىلمەس» ئىدى. ئۇ نىل (دېڭىزدەك كەڭ بولغان) دەرياسىنىڭ تۆت ئېقىمى ئارىسىغا جايلاشقان بولۇپ، 20000 جەڭ ھارۋىسى، 100 دەرۋازىلىق زور ئېگىز سېپىلى بار، تۆت مەملىكەت بىلەن ئىتتىپاقداش ئىدى. شۇڭا ئۇ «يېڭىلمەس بىر شەھەر» دەپ ھېسابلانغان. بىراق ئۇ ئاسۇرىيە پادىشاھى ئاشۇربانىپال تەرىپىدىن مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 665-يىلى رەھىمسىزلىك بىلەن بىتچىت قىلىندى.

32 «سەنمۇ مەست بولىسەن» ــ تارىختا كۆپ كۈچلۈك شەھەرلەر ئۆزىدە تۇرغۇچىلارنىڭ بىخەستەلىك قىلىشى ۋە ئۆزلىرىدىن مەغرۇرلىنىپ ھاراق ئىچىپ مەست بولۇشى بىلەن، دۈشمەنلەر بۆسۈپ كىرگەن. نو-ئاموننىڭ ئەھۋالىمۇ بەلكىم شۇنداق بولغان، نىنەۋەنىڭ ئاقىۋىتى جەزمەن شۇنداق بولىدۇ.

33 «خەلقىڭ شەھىرىڭدە قىز-ئاياللاردەك بولۇپ قالدى» ــ بۇ ئىككى بىسلىق گەپ. بىرىنچىدىن نىنەۋە شەھىرىدىكى كۆپ ئەرلەر شۇ دەۋردىكى پادىشاھى ساردونوپولىسقا ئەگىشىپ بەچچىۋاز بولۇپ كەتتى. ساردونوپولىس ئۆزى ئايالچە كىيىنىپ يۈرەتتى. بۇ ئىشلار خۇدا ئالدىدا ئۆزلىرىگە جازا ئېلىپ كېلىدىغان ئېغىر گۇناھ ئىدى. ئىككىنچىدىن، جەڭگە كەلگەندە، ئاسۇرىيە خەلقى قىز-ئاياللاردەك قورقۇپ كېتىپ قاچىدىغانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئوت تۆمۈر تاقاقلىرىڭنى يەپ كېتىدۇ.
14 ئەمدى مۇھاسىرىگە تەييارلىق قىلىپ سۇ تارتىپ قوي!
قورغانلىرىڭنى مۇستەھكەملە!
سېغىز توپىدىن لاي ئېتىپ،
ھاك لايىنى چەيلەپ قوي!
خۇمدانىنى راسلاپ قوي!
15 ئوت سېنى شۇ يەردە يەپ كېتىدۇ؛
قىلىچ سېنى ئۈزۈپ تاشلايدۇ؛
ئۇ سېنى چېكەتكە لىچىنكىسىدەك يەۋاتىدۇ؛
ئەمدى ئۆزۈڭنى چېكەتكە لىچىنكىلىرىدەك كۆپ قىل،
چېكەتكىدەك ئۆزۈڭنى زور كۆپ قىل!
16 سەن سودىگەرلىرىڭنى ئاسماندىكى يۇلتۇزلاردىن كۆپ قىلدىڭ؛
مانا، چېكەتكە لىچىنكىسى قانات چىقىرىپ، ئۇچۇپ كېتىدۇ![34]
17 سېنىڭ ئەربابلىرىڭ چېكەتكىلەردەك،
سەردارلىرىڭ مىجىر-مىجىر چاقچىقزلاردەك بولىدۇ؛
مانا ئۇلار سوغۇق كۈندە چىتلار ئىچىگە كىرىۋېلىپ ماكان قىلىدۇ[35]؛
قۇياش چىققاندا، ئۇلار قېچىپ كېتىدۇ،
بارغان يېرىنى تاپقىلى بولمايدۇ.
18 چوپانلىرىڭ[36] مۈگدەپ قالدى، ئى ئاسۇرىيەنىڭ پادىشاھى؛

34 «چېكەتكە لىچىنكىسى ئۇچۇپ كېتىدۇ» دېگەننىڭ مەنىسى بەلكىم نىنەۋەنىڭ كۆپ سودىگەرلىرى بېشىغا ئېغىر كۈن چۈشكەندە ئۇنىڭغا ھېچ ياردەم بەرمەي، «بىكار تەلەپ» چېكەتكىدەك قېچىپ كېتىدۇ؛ 17-ئايەتنىمۇ كۆرۈڭ.

35 چېكەتكىلەر سوغۇق ۋاقىتلاردا «توڭلاپ قېتىپ قالىدۇ»، ھېچ مىدىرلىماس بولۇپ قالىدۇ. ئاسۇرىيەنىڭ ئەسكەرلىرى ئوخشاشلا جەڭگە كىرگەندە ھېچ ھەرىكەت قىلماي، بەلكىم قورقۇنچتىن «قېتىپ قالىدۇ». ئاندىن ئۇلار قېچىپ «ئۇچۇپ كېتىدۇ».

36 «چوپانلىرىڭ» يەنى «خەلق پادىچىلىرىڭ»، «خەلق باققۇچىلىرىڭ» بەلكىم مەملىكەتنىڭ بىخەتەرلىكىگە مەسئۇل بولغانلارنى، يەنى پادىشاھنىڭ ئوردىسىدىكى ۋەزىر-ۋۇزرالىرىنى كۆرسىتىدۇ. ھېچكىم تارقىلىپ كەتكەن ئاسۇرىيە خەلقىدىن خەۋەر ئېلىپ ئۇلارنى يىغمايدۇ، باقمايدۇ.

سېنىڭ ئاقسۆڭەكلىرىڭ جىم ياتىدۇ؛
خەلقىڭ تاغلار ئۈستىگە تارقىلىپ كەتتى،
ھېچكىم ئۇلارنى يىغمايدۇ[37]؛
19 سېنىڭ ياراڭ داۋاسىز،
سېنىڭ زەخمىڭ ئېغىردۇر؛
خەۋىرىڭنى ئاڭلىغانلارنىڭ ھەممىسى ئۈستۈڭدىن چاۋاك چالىدۇ؛
چۈنكى توختاۋسىز رەزىللىكىڭ كىمنىڭ بېشىغا كەلمىگەندۇ؟

37 ئاسۇرىيە خەلقى تارقىتىلغاندىن كېيىن ھەرگىز قايتىدىن بىر ئەل-يۇرت بولمىغان.